



DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.215/2026/8. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Kónya Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző dr. Kónya Tamás ügyvéd) által képviselt 'felperes neve' (cím) felperesnek – a dr. ... kamarai jogtanácsos által képviselt 'alperes neve' (cím) alperes ellen fenntartói döntés jogellenességének megállapítása iránt indított perében az Egri Törvényszék 12.P.20.147/2024/51. számú ítélete ellen a felperese részéről 52. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárás illetékmentes.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által az ügy érdemére vonatkozóan megállapított, a másodfokú eljárás szempontjából is jelentőséggel bíró tényállás szerint a cselekvőképességet kizáró, majd 2019. augusztus 26-tól cselekvőképességet részlegesen – *egyebek mellett a bentlakásos szociális intézetben történő elhelyezéssel kapcsolatos jognyilatkozatok, az egészségügyi ellátással összefüggő jogok gyakorlása és a tartózkodási hely meghatározása ügycsoportok vonatkozásában* – korlátozó gondnokság alatt álló felperes mint igénybe vevő és az alperes fenntartásában működő 'intézmény neve' (cím) mint ellátást nyújtó (a továbbiakban: intézmény) 2018. július 9-én kötött megállapodást pszichiátriai és szenvedélybetegek tartós bentlakásos ellátásának határozatlan időtartamú igénybevételére. A megállapodás szerint az intézmény személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátást, ápolást, gondozást nyújtó intézményt, pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátását működteti. A megállapodás 6.2. pontja szerint az intézményvezető felmondhatja a megállapodást, ha a felperes a házirendet súlyosan megsérti.

[2] A felperes több alkalommal súlyosan megsértette az intézmény házirendjét (másik ellátottak elleni többszöri erőszak, idegen javak többrendbeli eltulajdonítása, az intézmény többszöri engedély nélküli elhagyása, az intézmény alkalmazottaival szembeni együttműködés hiánya, a lakótársak nyugalmanak folyamatos zavarása, stb.), amelyek miatt az intézmény többször részesítette írásbeli figyelemfelhívásban, illetőleg figyelmeztette a megállapodás felmondásának lehetőségére.

[3] Az intézményvezető 2024. szeptember 5-én három hónapos határidővel, 2024. december 5-ével felmondta a megállapodást, mert a felperes a házirendet súlyosan megsértette. Annak indokaként rögzítette, hogy a felperes nem tudja elfogadni és betartani az intézmény házirendjét, a vele kapcsolatos problémák állandósultak, az intézményt rendszeresen, naponta több alkalommal is engedély nélkül elhagyja, és folyamatosan megkárosítja a lakótársait és az otthont is. Ezért az intézmény érdekképviselői fórumát három alkalommal is összehívták, illetőleg ötször részesült írásbeli figyelemfelhívásban.

[4] A felperes hivatásos gondnoka a felmondás jogszerűségét vitatva, 2024. szeptember 9-én az alpereshez mint fenntartóhoz fordult, amely 2024. október 11-én, a 'ügyszám'. számú döntésével helybenhagyta az intézményvezető döntését. A döntést azzal indokolta, hogy a felperes megvalósította a felmondásban hivatkozott házirendszértéseket, mindennapjaira a rendszeres szerhasználat és az ennek megszerzésére irányuló deviáns

viselkedésforma jellemző, azonban a cselekményeinek súlyossága és visszatérő jellege nem teszi lehetővé a jogviszony fenntartását. A felperes gondnoka 2024. október 14-én vette át az alperes döntését (az alperes egyúttal megküldte a szenvedélybetegeket ellátó intézmények listáját is).

[5] A skizofréniában és bipoláris affektív zavarban szenvedő felperes a felmondást követően is többször súlyosan megsértette az intézmény házirendjét, 2026. január 25-től pedig pszichiátriai és addiktológiai osztályos gyógykezelése zajlik.

[6] A felperes a keresetében elsődlegesen kérte annak a megállapítását, hogy az alperes döntése jogellenes, kérte a megváltoztatását és a jogviszonyának visszaállítását, másodlagosan pedig, hogy a bíróság a jogellenesség megállapítása mellett másik intézményben biztosítsa a jogviszonyát. Hivatkozása szerint az alperes döntése megalapozatlan és jogszabálysértő, nem derítette fel a tényállást, nem vizsgálta a döntés lehetséges következményeit, nem értékelte a felperes belátási képességének a hiányát, amelynek kapcsán éppen az intézmény feladata lett volna, hogy szakszerű körülményeket biztosítson a számára.

[7] Az alperes az ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását. Hivatkozása szerint miután a –kezelésével nem együttműködő – felperes több ízben, szinte valamennyi pontjában súlyosan megsértette az intézményi házirendet, a jogviszonyának további fenntartására nem volt lehetőség.

[8] Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével elutasította a keresetet.

[9] Az ítélet indokolásában előrebocsájtotta, hogy a lefolytatott okirati és tanúbizonyítás alapján megállapította, hogy a felperes elkövette a becsatolt intézményi írásbeli figyelmeztetésekben feltüntetett – és részben általa is elismert – magatartásokat.

[10] Az intézmény házirendje pedig annak a súlyos megsértéseként határozza meg az alapvető együttélési és viselkedési szabályok rendszeres megszegését, az együttműködés hiányát (az intézmény dolgozóival való együttműködés szándékos akadályozása), a verbális és fizikai agressziót (pl. mások bántalmazása, megverése, zaklatása, megfenyegetése, megalázása, bármely kényszer alkalmazása), a szándékos károkozást (pl. gyújtogatás, törés, rongálás, stb.), a lakótárs tulajdonának elvételét, elcsalását, a lakótárs kihasználását, a lakótársak nyugalmanak folyamatos zavarását, a dohányzás szabályainak rendszeres megsértését, rendszeres alkohol, bódító- és kábítószeres használatát, alkohollal, bódító- és kábítószerekkel történő üzletelést, a rendszeres engedély nélküli távozásokat, vagy évi 60 napon túli egybefüggő engedély nélküli távolmaradást, a járványügyi vészhelyzetben az intézmény engedély nélküli elhagyását.

[11] Kitérve a felek intézményi jogviszonyának alapjaira és hogy a felperes nem beszámítható, belátási képessége sincsen, rögzítette, hogy a 3253/2019. (X.30.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat) elutasította a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) 101. § (2) bekezdés b) pontja Alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt egy konkrét bírósági ügy kapcsán. Az Alkotmánybíróság e határozatában egyrészt megállapította, hogy az ellátott intézményi jogviszonya a közte és az intézmény közötti megállapodás alapján jön létre, amelynek a házirend elfogadása a részét képezi. Másrészt azt is kifejezetten megállapította, hogy nem tekinthető önkényesnek, észszerűtlennek az a felmondási ok, amelyet a jogalkotó a házirend súlyos megsértéséhez köt, ezért a szabályozás megfelel az Alkotmánybíróság gyakorlatában a hátrányos megkülönböztetés tilalma tekintetében kialakított mércének is. Fontos, alkotmányjogi szempontból jelentős garancia a felmondási ok esetleges önkényessége kizárásának az, hogy az intézményvezető jogviszonyt megszüntető döntése ellen több fokú jogorvoslat (így elsőként az intézményvezetői döntés

vitatásának a lehetősége a fenntartónál, majd ezt követően bírói út) áll az eltartott rendelkezésére.

[12] Ismertette a Szocvtv. és az ágazati jogszabályok érintett rendelkezéseit (illetőleg egyebek mellett kitérve a perindítási és perbeli legitimációs, valamint hatásköri kérdésekre is), ezek alapján pedig – egyebek mellett – az intézményben működő érdekképviseleti fórum feladatkörét is, kitért arra is, hogy a felperes e fórum előtt is elismerte, hogy ismerte a házirendet, és amely fórum 2024. szeptember 3-án egyöntetűen javasolta a felperes intézményi jogviszonyának a megszüntetését.

[13] Az elsőfokú bíróság mindezek alapján azt állapította meg, hogy a felperes ismerte az intézmény házirendjét, amelyet ennek ellenére sértett meg súlyosan. A felperes gondnoka, 'felperes gondnokának neve' tanúként úgy nyilatkozott, hogy bár heti-kétheti rendszerességgel tájékoztatták arról, hogy a felperes megsértette az intézmény házirendjét, ezekről eredménytelenül beszélt vele. A házirend megsértését alátámasztotta 'intézményvezető neve', az intézmény vezetőjének tanúvallomása is. Az ítéltábla e jogsértések súlyosságát illetően nem értékelte azt a négy írásbeli figyelmeztetést (2024. szeptember 30., 2024. október 28., november 19. és december 16.), amelyek a felmondást követték. Azonban a 2024. március 4., április 3. és július 3. napjain kelt írásbeli figyelmeztetésekkel érintett felperesi magatartások a házirend súlyos megsértésének minősültek.

[14] Az elsődleges mellett a másodlagos keresetet pedig azért utasította el, mert a Szocvtv. 101. § (5) bekezdés c) pontja kizárólag a felmondás jogellenességének a megállapítása iránti kereseti kérelem előterjesztését teszi lehetővé.

[15] Ezt követően kitért arra is, hogy abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy az érvényes intézményvezetői felmondás megszüntette-e a felperes intézményi jogviszonyát, ezért a felperes által hivatkozott egészségügyi, morális és egyéb összefüggések értékelésére törvényesen nem kerülhetett sor. Rögzítette azt is, hogy utólagos bizonyítás keretében tanúként meghallgatta a felperes édesapját is, azonban jogi relevancia hiányában a további felperesi bizonyítási indítványok teljesítését mellőzte; így az igazságügyi orvosszakértői bizonyítás elrendelését célzó felperesi bizonyítási indítványt is elutasította. Ugyanakkor tanúként meghallgatta 'tanúl neve't, aki már 12 éve az intézmény szakorvosa, és aki előadta, hogy minden percben fennáll annak a reális veszélye, hogy a felperes esetlegesen komolyabb sérüléseket okozzon a lakótársainak, és akit heti rendszerességgel hoztak hozzá, mert rendszeresen megverte a lakótársait, illetve arról is tájékoztatták, hogy a felperes szinte napi szinten elhagyta az intézményt engedély nélkül. 'felperes édesapjának neve', a felperes édesapja tanúként azt adta elő, hogy amikor a felperes a betegségének felhangolt állapotában van, már akkor is kezelhetetlen volt, amikor még otthon élt velük, de volt, hogy az édesanyjára támadt, amennyiben pedig a felperes kikerülne az intézményből, miután ön- és közveszélyes, a társadalomra is veszélyt hordozna. Az elsőfokú bíróság azonban ezt sem értékelhette, mert kizárólag a felmondás jogszerűsége körében dönthetett.

[16] Akként rendelkezett, hogy a Szocvtv. 11. § (5) bekezdése alapján az eljárás illetékmentes volt, mivel pedig a pervesztes felperest ugyanezen jogszabályhely alapján teljes költségmentesség illette meg, a feljegyzett kereseti illeték a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 102. § (1) bekezdése folytán az állam terhén marad. Mivel pedig az alperes nem megfelelően számította fel a jogi képviselével felmerülő perköltséget, mellőzte a felperes ezzel összefüggő marasztalását.

[17] A felperes a fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet keresetnek megfelelő megváltoztatását, másodlagosan a hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását. A Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkör alapján azt kérte, hogy az ítéltábla a megállapított tényállásból eltérő jogi következtetést vonjon le.

[18] A bizonyítási kötelezettség megsértése kapcsán arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 265. § (1) bekezdését, mert nem folytatta le a szükséges bizonyítást. A jogvita központi kérdése ugyanis, hogy a házirendsértés amiatt történhetett, mert a betegsége miatt nem képes felmérni a betartandó szabályokat, és ennek megállapítása szakkérdés. Az alperes nem biztosítja a számára a betegségének megfelelő ellátást, ezért alakulhatott ki az állapotromlás és az, hogy több hónapos kórházi pszichiátriai kezelés alá került a per utolsó szakaszában. A szakkérdés a beszámítási képessége és a magatartásának betegséggel való oksági kapcsolata volt, valamint az állapotromlás okai. Az elsőfokú bíróság ennek ellenére nem rendelt ki igazságügyi pszichiátriai szakértőt, amely önmagában olyan súlyos eljárási hiba, amely a döntés megalapozatlanságát eredményezi (BH2004. 84).

[19] A tényállás megalapozatlansága (Pp. 279. §) körében arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást kizárólag az alperes által készített dokumentumokra, kritikai vizsgálat nélkül alapította. Ez sérti a Pp. 279. §-át, mert nem történt objektív, független bizonyítás, nem vizsgálta a felperes aktuális pszichiátriai állapotát. Okszerűtlenül mérlegelte a bizonyítékokat (Pp. 276. §), és elfogadta az intézményi jelentéseket, ugyanakkor figyelmen kívül hagyta a keresetben előadott egészségi érveket. Ez egyoldalú bizonyításértékelés, amely sérti a Pp. 276. §-át.

[20] Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság mechanikusan alkalmazta a Szocvt. 101. § (2) bekezdés b) pontját, mert nem vizsgálta a felperes beszámítási képességét, valamint a betegség és a magatartás kapcsolatát. Figyelmen kívül hagyta az AB határozatot, amely kimondja, hogy a felmondás nem lehet önkényes, biztosítani kell az egyedi körülmények érdemi vizsgálatát. Az elsőfokú bíróság azonban nem végzett egyedi, személyre szabott mérlegelést.

[21] Az arányosság teljes hiányára hivatkozva előadta, hogy a felmondás a legsúlyosabb intézkedés. A bírói gyakorlat szerint (BH2015. 91) szerint a legsúlyosabb jogkövetkezmény alkalmazása előtt vizsgálni kell a kevésbé korlátozó eszközöket. Nem vizsgálták azonban az áthelyezés lehetőségét, a fokozott felügyeletet, a terápiás intézkedéseket.

[22] Alapjogi sérelemként hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú ítélet sérti az Alaptörvény II. cikkét (emberi méltóság), XIX. cikkét (szociális biztonság) és XX. cikkét (egészséghez való jog). Súlyosan beteg, gondnokság alatt álló személyként vele szemben az államot fokozott védelmi kötelezettség terheli. Az ellátás megszüntetése nemcsak jogilag, hanem alkotmányosan is aránytalan. A per tárgya alapvetően „ellátáshoz való jog vs. intézményi rend konfliktusa” Az elsőfokú bíróság ezt hibásan mérlegelte, mert magatartási kérdésként kezelte, miközben ez egészségügyi és szociális jogi kérdés, mellőzte igazságügyi pszichiátriai szakértő kirendelését, mellőzte a felperes aktuális állapotának vizsgálatát, mellőzte a cselekmények és a betegség közötti oksági kapcsolat feltárását.

[23] Az alperes döntése jogellenes, mert nem tett eleget a döntését megelőző helyzet teljeskörű feltárására vonatkozó kötelezettségének, így megalapozatlan döntést hozott. Az intézményből történő elbocsátása súlyosabb következményeket jelent, mind a saját egészségügyi állapotára, mind az őt körülvevő személyekre nézve. Szakszerű orvosi ellátással rendelkező intézményben biztosított kizárólag az ön- és adott esetben közveszélyes állapotának kezelése, és megfelelő keretek között tartása, amellyel senkit nem veszélyeztet. Az intézmény különös feladata és kötelezettsége a speciális ellátású jellegből adódóan, hogy a részére szakszerű körülményeket biztosítson, az orvosi kezelést és diagnózist tartsa meg, amely eredményeképp a megfelelő orvosi ellátás mentén az ellátott betegsége olyan szinten tartható, amely megelőzi azt, hogy az intézményi kereteket megtartva elhelyezhető állapotban legyen. Azáltal, hogy az alperes kizárólag azon eseteket sorolta fel, amelyek objektíve szabálysértőek lehetnek, azt is elismerte, hogy az intézmény nem volt képes megfelelő

preventív intézkedések megtételére, továbbá nem biztosított szakszerű orvosi ellátást, amely kizárhatta volna, hogy ezen ismétlődő esetek száma növekedjen. Ő maga nem beszámítható, nem képes saját magatartása következményeinek felismerésére, és arra, hogy eszerint cselekedjen, így jogilag felelősségre vonni sem lehet; az alperes azonban éppen ezt kívánja. Az alperes részéről a megfelelő eljárás éppen ellenkező irányba kellene, hogy elinduljon, amely az önvizsgálatot és az esetleges kezelések hatékonyságának felülvizsgálatát foglalja magában. Sem az ő, sem a társadalom érdekét nem szolgálja, hogy egy helytelen orvosi kezelés miatt kialakult problémás személy esetében ne a kezelés javítása történjen, hanem az intézményi kereteken kívül magára hagyottan állapotrosszabbodása következzen be.

[24] A felperes a Pf.7. sorszámú beadványában előterjesztette továbbá azt a nyilatkozatot is, hogy 2026. január 25-től négy hétig állt kórházi kezelés alatt, amely alapján a másodfokú tárgyaláson kérte, hogy az ítéltábla szerezze be az erre vonatkozó egészségügyi dokumentációt. E beadványában előadta továbbá, hogy az intézmény felelőssége a megfelelő felügyeletének hiánya, az eltávozásának észlelése és a kezeléssel kapcsolatos intézkedések elmaradása, az előírt gyógyszeres kezelés esetleges hiányosságai, valamint a belső szabályzatok és házirend megfelelő érvényesítésének hiánya terén merül fel. Mivel nem vitásan intézményi elhelyezésre szorul kérdéses az is, hogy az intézmény miért nem élt a Szocvt. 108 – 109. §-aiban biztosított, más intézménybe történő áthelyezés lehetőségével. Kitért arra is, hogy az édesapja a 2026. márciusában megváltozott egészségi állapota miatt nem képes róla gondoskodni

[25] Az alperes a fellebbezési ellenkérelemben kérte az elsőfokú ítélet indokai alapján történő helybenhagyását. Hangsúlyozta, hogy a felperes magatartásai egyenként és összességében is kimerítették a súlyos házirendszértés fogalmát/esetkörét, ezért 7 alkalommal részesült írásbeli figyelmeztetésben, 7 alkalommal került sor rendkívüli bejelentésre és 3 alkalommal hívták össze az érdekképviselői fórumot. Az alperes vizsgálata pedig a 'alperes neve'-ről szóló 316/2012. (XI.13.) Korm. rendelet 4. §-a és a Szocvt. 92/B. §-a alapján csak arra terjedhetett ki, hogy az intézmény az eset minden körülményét vizsgálva és mérlegelve döntött-e a jogviszony megszüntetése mellett. Nincs hatásköre a szakorvosi ellátás, a kezelések hatékonyságának, illetve az orvosszakmai kompetencia körébe eső feladatellátás vizsgálatára, a házirendszértés felülvizsgálata során pedig nincs joga és módja, hogy az intézményen belüli szakorvosi ellátás szakszerűségét vizsgálja. Nincs hatásköre az ellátottak más intézménybe történő elhelyezését kezdeményezni, így arról nem is dönthet. A Szocvt. 109. § (1) bekezdése alapján más intézménybe történő áthelyezést a jogosult, törvényes képviselője, valamint az intézmény vezetője kezdeményezheti. Kizárólag azt vizsgálhatta, hogy a súlyos házirendszértés megvalósult-e, és a jogviszony abból eredő megszüntetése megalapozott volt-e. A fellebbezésben hivatkozottakkal ellentétben az elsőfokú bírósági eljárás sem irányulhatott a felperes betegségének, állapotváltozásának vizsgálatára, az intézményi ellátás orvosszakmai szempontú vizsgálatára, az alkalmazott terápiák megkérdőjelezésére, felülvizsgálatára. Nem irányulhatott továbbá ez a per a felperes beszámítási képességének vizsgálatára sem. Alperesként a keresettel támadott döntése meghozatalához minden rendelkezésre álló dokumentumot és körülményt megvizsgált, melyeket maradéktalanul az elsőfokú bíróság elé tárt, emellett a döntésének megalapozottságát tanúk állításával is bizonyította. Az elsőfokú bíróság pedig mindezeket megfelelően mérlegelte, amellyel szemben a felperes nem tárt a bíróság elé olyan dokumentumot, tény, körülmény, amellyel érdemben vitatható lett volna az intézmény és az alperes döntése.

[26] A fellebbezést az ítéltábla megalapozatlannak találta.

[27] Az ítéltábla annyiban korrigálta az elsőfokú ítélet keresetet ismertető részét, hogy a felperes az ott feltüntetettekhez képest nem az intézmény felmondása, hanem – a Szocvt. 101. § (5) bekezdés c) pontjában foglaltaknak megfelelően – az azt felülvizsgáló

alperesi fenntartói döntés jogellenességének megállapítását kérte. Az ítéltábla továbbá a Pp. 383. § (6) bekezdése alapján annyiban is pontosította az elsőfokú ítélet „Zárórészében” [ténylegesen a jogi indokolásában – Pp. 346. § (5) bekezdés] foglaltakat, hogy mivel az ott helytállóan hivatkozottaknak megfelelően az eljárás egésze illetékmentes volt a Szocvt. 11. § (5) bekezdése alapján, az eljárásnak nem volt illetéke, ezért illeték nem is maradt az állam terhén.

[28] Mindezek nem érintik, hogy az elsőfokú bíróság feltárta az ügy érdemi döntéséhez szükséges tényállást, és helytállóan következtetett a kereset megalapozatlanságára. Döntésének indokaival – a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között – az ítéltábla is egyetértett, amelyek szükségtelen megismétlése nélkül csak a fellebbezésben foglaltak miatt utal a következőkre.

[29] Ehhez előljáróban azt szükséges rögzíteni, hogy – miként a jogi képviselővel eljáró felperes sem utalt erre – a felperes a Pf.7. sorszámú beadványában előadottakkal nem változtathatta meg a fellebbezését. A Pp. 375. § (1) bekezdése szerint ugyanis a fellebbezési és a csatlakozó fellebbezési kérelmet az elsőfokú ítéletnek fellebbezéssel, illetve csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni, valamint a 371. § (1) bekezdés d) pontja szerint megjelölt tartalmát – a (2) bekezdésben meghatározott kivételekkel – nem lehet megváltoztatni. A felperes e beadványában azonban több olyan tény- és jogállítást tett, amelyet nemcsak a fellebbezése, de a keresete sem tartalmazott [pl. Szocvt. 108. – 109. §-ai megsértésének „kérdése”, a szigorú felügyeletének hiánya], ezért az egyben a Pp. 373. § (1) és (3) bekezdéseiben foglaltakba is ütközik. A felperes az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző (2026. február 26-i) tárgyalás berekesztését követő (véltetően) „új tényként” az édesapja 2026. márciusi „szívhalálára” és a saját, 2026. március végén befejeződött kezelésére hivatkozott, amelyek 2026. június 8-i bejelentése – e vonatkozásban nem is érintve az egyéb jogszabályi feltételeket – a Pp. 214. § (4) bekezdésében rögzített 15 napos határidőhöz képest elkésett. Ez utóbbira tekintettel a Pp. 220. § (2) – (5) bekezdései alapján a pszichiátriai osztályos kezelésére vonatkozó utólagos bizonyítás iránti indítványa is elkésett. E vonatkozásban is még csak nem is érintve az utólagos bizonyítás további jogszabályi feltételeit az ítéltábla utal arra, hogy a jogi képviselő azon előadása, hogy nehezen tartja a kapcsolatot a felperessel és a gondnokával nem elegendő a Pp. 322. § (1) bekezdésében rögzített rendelkezés anullálására, amely szerint a bíróság valamely szervezetnél lévő irat, illetve adat beszerzése iránt a fél bizonyítási indítványára akkor intézkedik, ha az irat, illetve adat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti.

[30] Az érdemben elbírálnak fellebbezési hivatkozásokat tekintve pedig bár a felperes másodlagosan kérte, az ítéltáblának a Pp. 383. § (1) bekezdése alapján elsődlegesen abban kellett állást foglalnia, hogy szükséges-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése. A fellebbezés ennek az okát az igazságügyi elmeorvos-szakértői bizonyítás elmaradásában látta a beszámítási képességének megítélése, a magatartásának betegségével való oksági kapcsolata és az állapotromlás okai terén. Az elsőfokú eljárásban azonban nem volt vitás a felperes pszichés megbetegedése (a gondnokság alá helyezése tárgyában hozott jogerős ítélet erga omnes hatálya miatt pedig az nem is lehetett, hogy az ügyei vitéléhez szükséges belátási képessége e mentális zavara következtében időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent több ügycsoportot illetően is), amelynek, illetőleg a terhére rótt magatartásokkal való oksági kapcsolatának és az intézményben ezzel kapcsolatban történt kezelésének nem is volt perdöntő jelentősége.

[31] A Szocvt. 101. § (1) bekezdés b) pontja szerint a 94/C. § szerinti (azaz a jelen perbelinek megfelelő) megállapodást állami fenntartású intézmény esetén az intézményvezető a (2) bekezdés szerinti esetekben, írásban mondhatja fel. A (2) bekezdés értelmében pedig az

(1) bekezdés b) pontja szerinti felmondásnak akkor van helye, ha az ellátott a házirendet súlyosan megsérti.

[32] Az elsőfokú ítéletben helytállóan hivatkozottaknak megfelelően az AB határozat – a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.367/2017/4. számú, a perbelivel igen nagyfokú hasonlóságot mutató tényállás alapján hozott ítélete elleni alkotmányjogi panasz alapján – a jelen jogvitában is irányadóan értelmezte a felmondási jog gyakorolhatóságának kérdését az ellátott esetleges belátási/vétőképeségének/felróhatóságának eshetőségére nézve is, és az alábbiakat állapította meg az indokolás [62] – [67] bekezdéseiben – a jelen ítéletben megjelölt „Szocvtv.” ott „Szt.” –: *„Az ellátott intézményi jogviszonya a közte (jellemzően törvényes képviselője, gondnoka) és az intézmény közötti megállapodás alapján jön létre, melynek a házirend elfogadása részét képezi. Kétségtelen tény, hogy a jellemzően pszichiátriai beteg vagy értelmi fogyatékkal élő ellátottak nem minden esetben képesek belátni tetteik, magatartásuk esetleges jogellenességét és annak következményeit, ennek megfelelően büntetőjogi felelősségük nem állapítható meg; ugyanígy az ellátottak vétőképeségének (illetőleg a hiányának) a vagyoni jogi felelősségre vonás feltételeinek vizsgálata körében van jelentősége, hiszen a vétőképeség a polgári jogi felelősségre vonás alapja, az általuk okozott kárért azonban a polgári törvénykönyv rendelkezéseinek megfelelően nem felelnek. A jogalkotónak ugyanakkor több szempont, így az intézmény működésében, működtetésében, az intézményi vagyon, illetve személyzet, valamint a többi ellátott biztonságát (is) szem előtt tartva mérlegelnie kell és egyensúlyt kell teremtenie ezen érdekek között, akár az egyes ellátottak egyéni érdekeivel szemben is. Az Szt. támadott rendelkezésének nem polgári (vagyon-) jogi vagy akár büntetőjogi szankciós rendeltetése van, hanem adminisztratív, a szociális intézmény rendjének fenntartásához (és így a többi ellátott jogainak, adott esetben alapvető jogainak és érdekeinek, sőt végső soron nyugalmuk védelméhez) fűződő érdek érvényre juttatását célozza (ahogy arra a másodfokú bíróság is rámutatott ítéletében). Fontos, alkotmányjogi szempontból jelentős garancia a felmondási ok esetleges önkényessége kizárásának az, hogy az intézményvezető jogviszonyt megszüntető döntése ellen többfokú jogorvoslat (így elsőként az intézményvezetői döntés vitatásának lehetősége a fenntartónál, majd ezt követően bírói út) áll az ellátott rendelkezésére. Ebből következően nem tekinthető önkényesnek, észszerűtlennek az a felmondási ok, melyet a jogalkotó a házirend súlyos megsértéséhez köt, így a szabályozás megfelel az Alkotmánybíróság gyakorlatában a hátrányos megkülönböztetés tilalma tekintetében kialakított mércének. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az Szt. 101. § (2) bekezdés b) pontja Alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította. Az Alkotmánybíróság végezetül a következőkre mutat rá: az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdéséből, valamint XIX. cikk (1)-(2) bekezdéséből kizárólag az következik, hogy a jogalkotó külön intézkedésekkel segíti a fogyatékkal élőket és törekszik arra hogy fogyatékoság (és az Alaptörvényben nevesített további speciális élethelyzetek) esetén az arra jogosultaknak támogatást nyújtson. Nem következik és nem vezethető le azonban az Alaptörvény fenti rendelkezéseiből meghatározott konkrét intézményben való elhelyezésre vonatkozó jogosultság, erre vonatkozó alanyi jog az Alaptörvényből nem olvasható ki. A jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg az ellátási rendszer kialakítása során, köti ugyanakkor alkotmányos mércéként az egyenlő bánásmód követelménye.”*

[33] Mindezek alapján pedig sem a felperes belátási képessége hiányának (és mértékének), annak a sérelmezett magatartás(ok)ra gyakorolt hatásának, sem pedig az állapotromlás állított okainak nincs érdemi jelentősége az alperesi döntés/az intézményi felmondás jogellenessége kapcsán, ezért az elsőfokú bíróságnak nem kellett szakértői bizonyítást folytatnia, így ez okból az ítélet hatályon kívül helyezése nem volt szükséges [a Pp. 317. § (1) bekezdés (1) bekezdés a) és 384. § (2) bekezdés b) pontjai alapján].

[34] Az ítéltábla mindezekről függetlenül a teljesség kedvéért rögzíti, hogy a felperes (19/F/1. sorszám alatt) csatolt a perfelvételi eljárás során arra vonatkozó – kizárólag okirati bizonyítékként értékelhető – (a bevezető részéből kikövetkeztethetően a gondnokság alá helyezésének bírósági felülvizsgálata során 2025. február 4-én készült) igazságügyi elmeorvos-szakértői véleményt, amely szerint változatlanul skizofréniában és bipoláris affektív zavarban szenved, pszichoaktív szereket használ és személyiségzavara van, az állapota pedig 2018. február óta mérsékelten rosszabbodott. Az itt rögzítettek szerint továbbá a kifejezetten antiszociális, amorális felperest mindennapos konfliktusok jellemzik, ezért az itt rögzítettek szerint (is) a szakellátók rendszeres beavatkozása (és hatósági közbeavatkozások) szükségesek. A felperes azonban a tettei következményét nem látja be (ezért a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésének a fenntartása indokolt).

[35] Az ítéltábla ugyancsak a teljesség kedvéért utal mindezek (különösen az alperesi ellátás állított hiányosságának hatása) kapcsán arra is, hogy az intézmény vezetőjének és szakorvosának tanúvallomásai szerint az intézményben igénybe vehető ellátások alapján elérték a felperes kezelésének jogi és orvosi határait. 'intézményvezető neve' intézményvezető vallomása szerint ugyanis az adott ellátási helyzetre vonatkozó jogszabályok alapján az eszközeik korlátozottak (32. sorszámú jegyzőkönyv 6-7. oldalak). 'tanú neve' tanúvallomása szerint pedig „a gyógyszerpalettát a felperes már végig szedte”, ezért nincs is pszichotikus állapotban, hanem a személyiségzavara dominál, egyéb terápiás lehetőségek pedig nem reálisak, de az is jellemző a felperesre, hogy ha a tettei következményeként sürgősségi osztályra szállították volna, az elől megszökött (32. sorszámú jegyzőkönyv 3. és 5. oldalai). Ugyanígy a felperes édesapjának vallomása szerint is a felperes a felhangolt állapotában kezelhetetlen (47. sorszámú jegyzőkönyv 6. oldal).

[36] Az elsődleges fellebbezési kérelem kapcsán pedig a felperes iratellenesen hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság kizárólag az alperes és az intézmény által készített iratok alapján fogadta el a tényállást. Az elsőfokú bíróság ugyanis értékelte a felperes személyes nyilatkozatát (pl. indokolás [66] bekezdése), kórtörténetét (pl. indokolás [44] – [55] bekezdései), de a gondnoka (indokolás [132] bekezdése), az intézményvezető (indokolás [133] bekezdése), az intézmény szakorvosa (indokolás [142] bekezdése) és a felperes édesapja (indokolás [143] bekezdés) tanúvallomását is. A fellebbezés azonban ezek mérlegelését, illetőleg a Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti összevetését az alperesi és intézményi iratokkal nem támadta, amelyet az ítéltábla sem bírálhatott felül [Pp. 370. § (1) bekezdés]; a már kifejtettek alapján pedig a felperes aktuális pszichés állapotának nem volt perdöntő jelentősége. Az ítéltábla ezzel kapcsolatban nyomatékosítja ugyanakkor, hogy a felperes a fellebbezésben maga sem tette vitássá a felmondás alapjaként hivatkozott, a házirendet súlyosan sértő többszöri és folyamatos magatartását (csak, hogy az nem róható a terhére).

[37] A már kifejtettek szerint továbbá az elsőfokú bíróság nem mechanikusan, hanem az Alkotmánybíróság fentiekben részletezett jogértelmezésének és – az AB határozat alapjaként is hivatkozott – bírói gyakorlatnak megfelelően alkalmazta a Szocvtv. 101. § (2) bekezdés b) pontjában foglaltakat. A fellebbezésben hiányolt egyedi körülmények mérlegelése kapcsán az ítéltábla a már kifejtettek szükségtelen megismétlése nélkül azt hangsúlyozza, hogy a felperes – jóllehet a pszichés megbetegedése során – a jogviszony felmondását megelőzően dokumentáltak (és az elsőfokú bíróság által mérlegeltek, de érdemben a felperes által sem vitatottak) szerint több tízes nagyságrendben tanúsított, többségében erőszakos magatartást, az egyedi érdekei folyamatosan és jelentős sérelmet okozva ütköztek az intézmény más lakói (és dolgozói) érdekeivel. Az intézményvezető ezt leíró tanúvallomása szerint a felperes „közösségromboló” magatartást tanúsít (32. sorszámú

jegyzőkönyv 7. oldal), míg az intézmény szakorvosának tanúvallomása szerint az intézmény lakói és személyzete rettegnek/nagyon félnek a felperestől (32. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal).

[38] A felmondás arányossága kapcsán pedig a felperes olyan bírósági határozatra (BH2015. 91) hivatkozott, amelyet adóügyben, más jogágban hoztak, és amelyhez képest maga sem jelölte meg, hogy a felmondás az arányosság terén mennyiben sérti, és a Szocvt. mely rendelkezését. Az ítéltábla utal ugyanakkor arra is, hogy az elsőfokú ítéletben megállapított, a felperes által sem vitatott tényállás szerint a felmondást megelőzően több ízben kapott írásbeli figyelmeztetést és ült össze az érdekképviselői fórum, az egyes írásbeli figyelmeztetések részeként pedig kifejezetten tájékoztatták, hogy a házirend súlyos megsértése a jogviszony megszüntetését vonhatja maga után. Mindezekhez kapcsolódóan ugyancsak nem jelölte meg, hogy mely vonatkozó jogszabályhelyet megsértve „nem vizsgálták az áthelyezés lehetőségét, a fokozott felügyeletet és a terápiás intézkedéseket”, és amelyek kapcsán az ítéltábla ugyancsak visszautal a már kifejtettekre is.

[39] Az alapjogi sérelemmel kapcsolatos fellebbezési hivatkozást illetően szintén meg nem ismételve az AB határozat kapcsán már kifejtetteket, az ítéltábla utal a következőkre is: A Pp. 371. § (1) bekezdés d) pontja szerint a fellebbezésben fel kell tüntetni – egyebek mellett – azt az anyagi, illetve eljárási jogszabálysértést, amelyre a fellebbező a fellebbezését alapítja, kivéve, ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés. Az Alaptörvény R) cikk (1) – (2) és T) cikk (2) – (3) bekezdéseiből következően azonban az Alaptörvény a jogrendszer alapja, de nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. A fellebbezésben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében az ítéltáblának ezért a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell állást foglalnia a jogszabálysértésről. Az ítéltábla azonban azt nem vizsgálhatja, hogy az elsőfokú ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján. Az ítéltábla ezért csak azt értékelhette, hogy az elsőfokú ítélet sérti-e a megsértettként megjelölt – és érdemben vizsgálható – jogszabályi rendelkezések Alaptörvénnyel összhangban – az AB határozattal már – értelmezett tartalmát (pl. Kúria Pfv.I.21.295/2024/11. számú ítélete).

[40] A fellebbezés további hivatkozásai kapcsán az ítéltábla itt is nyomatékosítja, hogy a felperes az alperes döntésének hiányosságaként lényegében csak a saját, a fentiek szerint nem perdöntő egészségi állapotára (illetőleg annak hatására és okára) hivatkozott. Ugyancsak a teljesség kedvéért szükséges rögzíteni, hogy a felperes a fellebbezésben foglaltak szerint „ön- és közveszélyes”, de ehhez hasonlóan számolt be a tanúvallomásában az édesapja (47. sorszámú jegyzőkönyv 7. oldal) és az intézmény szakorvosa is (32. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal), mint ahogy a veszélyeztető állapotára enged következtetni az elsőfokú ítélet meghozatalát közvetlenül megelőzően megkezdett tartós pszichiátriai kezelése is. Az általa hivatkozott, az intézményi ellátáshoz mindenki más alanyi jogával és érdekével szemben fennálló egyéni érdekeit illetően ugyanakkor a Szocvt. 71. § (1) bekezdése eleve nem teszi lehetővé a veszélyeztető állapotú krónikus pszichiátriai beteg felvételét a pszichiátriai betegek otthonába; azaz a felperes jogértelmezésével szemben a jogalkotó – miként az AB határozat is értelmezte – a belátási képesség/vétőképeség/felróhatóság hiányának kérdéskörét nem helyezi előtérbe az intézményi jogviszony kapcsán.

[41] Az ítéltábla ugyancsak a teljesség kedvéért utal arra, hogy bár a felperes elsődleges fellebbezési kérelme a keresetének teljesítésére irányult, maga sem tette vitássá az elsőfokú bíróság által a másodlagos kereset kapcsán kifejtetteket, amely szerint a Szocvt. 101.

§ (5) bekezdés c) pontja alapján nincs alanyi joga az alperes mint fenntartó döntésének megváltoztatását kérni (amely irányadó az elsődleges kereseti kérelem kapcsán is).

[42] Az ítéltábla az alperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltak miatt utal továbbá arra is, hogy bár az alperes tárgyalásütközés miatt kérte a másodfokú tárgyalás elhalasztását, amellet, hogy ennek az okát nem igazolta, az ilyen, a Pp. 229. § (1a) bekezdés szerinti kérelemnek csak az elsőfokú eljárás során van helye (e jogszabályhely második mondata).

[43] Az ítéltábla mindezek alapján helybenhagyta az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján.

[44] A felperes pervesztes lett a másodfokú eljárásban is, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles (lenne) megfizetni az alperes másodfokú perköltségét. Az alperes azonban bár kérte a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását, azt e nyilatkozatával együtt nem számította fel. A Pp. 81. § (1) bekezdése szerint ugyanakkor a fél a perköltsége megtérítését annak felszámításával kérheti. A (2) bekezdés szerint a felszámítás során meg kell jelölni az igényelt költség összegét, a felmerülésének lényeges körülményeit, azt, hogy a perbe vitt mely jog érvényesítésével összefüggésben merült fel, és mindezeket a felszámítással egyidejűleg – szükség szerint – okirattal is igazolni kell; a bíróság által az eljárást befejező határozatban meghatározható költség az annak összegét szabályozó jogszabályi rendelkezésre utalással is felszámítható. Az alperes azonban mindezeket elmulasztotta, ezért az ítéltábla nem rendelkezett az alperes másodfokú perköltségének megtérítéséről.

[45] A másodfokú eljárás a hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján illetékmentes volt.

Debrecen, 2026. június 11.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Árok Krisztián s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró